

Att leda kollegialt lärande

Exempel från processer med rektorer/utbildningsledare inom sfi i Göteborgs- och Boråsregionens kommunalförbund

Hur kan ett kollegialt lärande byggas upp som verkligen hjälper eleverna att nå målen på utbildningen och att bättre klara vardagens krav på kommunikation på svenska? Hur skapar rektor/ledningsgrupp förutsättningar och engagemang hos lärarna att utveckla undervisningen? Här ges en översikt över arbetet med kollegialt lärande inom InVäst ur ett ledningsperspektiv.

Inom projektet InVäst har cirka 25 rektorer, utbildningsledare eller andra nyckelpersoner inom sfi i Göteborgs- och Boråsregionens kommunalförbund fått stöd av en regional processledare för att utveckla kollegialt lärande. Beslut om utvecklingsområde togs av respektive verksamhet. Processledningen har även omfattat handledning med den pedagogiska personalen, som regel i form av lärgrupper om 3-5 personer inom en och samma studieväg. Det har visat sig att former för att utforska elevbehov, samtala och lära tillsammans samt ta gemensamma beslut är en förutsättning för hållbar utveckling inom många fält, t ex digital kompetens och individanpassad undervisning.

Den process som syftat till att stötta ledningen i att bygga förutsättningar för ett kollegialt lärande har anpassats efter vilka tider och behov som funnits för varje verksamhets ledningsgrupp. Oftast har den inneburit 2-4 inledande träffar med workshop, strukturerade samtal och gemensam läsning inom ledningsgruppen varje eller varannan månad, under ledning av den regionala processledaren. Det här arbetet i ledningsgruppen har oftast ägt rum innan processledarens möten med lärare och övrig pedagogisk personal och sedan följts upp med kortare möten för uppföljning och utvärdering i ledningsgruppen löpande. Syftet har bland annat varit att förbereda lärarnas kollegiala processer genom tydliga ledningsbeslut kring dels tidsramar för arbetslagsmöten dels val av beforskade modeller för kollegialt lärande. En viktig erfarenhet från utvecklingsarbetet inom InVäst är att den regionala/externa processledarens arbete med lärarna i arbetslagen har försvårats om ledningen inte fattat och kommunicerat tydliga beslut om tid samt form av såväl utmaningar som stöd till personalen. Just dessa tre aspekter – att ge tid, att utmana den pedagogiska personalens invanda praktik/undervisning och att ge stöd i utvecklingsarbetet lyfts fram som avgörande faktorer för professionellt lärande i skolmiljön (se vidare litteratur/länkar till Helen Timperleys forskning nedan). En annan erfarenhet är att det många gånger är utmanande för en sfi-ledningsgrupp att ta sådana beslut och att det kan kräva handledning och stöd. Liksom lärare tvingas möta och hantera elevers bristande motivation och andra hinder för lärande behöver en rektor/utbildningsledare vara beredd på att möta och hantera negativa känslor och motstånd hos en del lärare inför förändringar och nytt lärande. Å andra

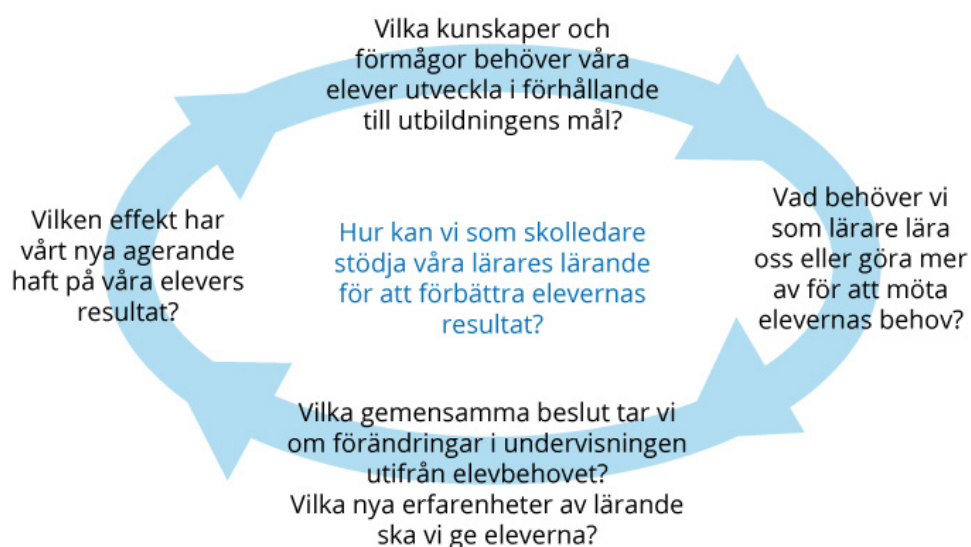
sidan finns i verksamheterna också lärare som längtar efter förändring och upplever motivation och glädje i arbetet när lärandeprocesser äger rum.

Inledningsvis, innan mötet med lärare och övrig pedagogisk personal, har processledare och ledningsgrupp alltså träffats enskilt under 1-3 timmar vid några tillfällen. De här processmötena har inledningsvis byggt på Skolverkets rekommenderade modeller för kvalitetsarbete, exempelvis gemensam analys av nuläge, önskeläge samt kartläggning av hinder, resurser och behov av agerande i verksamheten i förhållande till önskeläget. Ett frågeunderlag som stöttar den analysen finns i studiematerialet i denna modul. Därefter har de allra flesta ledningsgrupperna tagit beslut om att följa Helen Timperleys modell för professionell utveckling. Det är en modell som i stora delar är öppen för val och beslut inom de lärgrupper som formas av den pedagogiska personalen, t ex kan lärarna ta fram underlag och fatta beslut om vilket elevbehov de vill utforska och lära sig mer om. Den är också öppen när det gäller val av undervisningsmetod och innehåll i undervisningen. Samtidigt ställer modellen krav på forskningsanknytning.

Processledaren har hållit handlett i ledningsarbetet, hållit i mötesformer, tydliggjort behov av beslut inför och under processen, visat på tänkbara nästa steg och stöttat skolledare och lärare med tips på litteratur och forskningsanknytning. För självklart är det lättare för lärare och studiehandledare att lära och utveckla sfi-undervisningen om skolledningen tar beslut om gemensamma mötestider, sätter upp deadline för gemensamma utvecklingssteg och frågar efter framsteg i elevernas lärande som en del i kvalitetsarbetet.

Här beskrivs kortfattat det processtöd som rektorer/ledare fått och exempel på hur de har agerat inom de sfi-verksamheter som deltagit i InVäst. Beskrivningen är ett komplement till filmerna i modulen och är tänkt som ett stöd för den som vill initiera eller fördjupa lärares lärande för att gynna elevernas lärande. Utgångspunkten är den modell som processtödet i de flesta fall vilat på. I portalen för arbetslag på den här webbutbildningen finns en modul som kan vara användbar som underlag för ledningsgrupper med motsvarande filmer, studiematerial och fördjupande text om kollegialt lärande utifrån den pedagogiska personalens perspektiv.

Helen Timperleys modell för professionellt lärande

Modifierad från Timperley, Helen (2008) *Teacher professional learning and development*.

Modellen här på bilden är en något modifierad variant av den cykel forskaren Helen Timperley tagit fram för att beskriva professionell utveckling i skolan. Modellen är grunden för processledningen som rektorer och skolledare har fått inom både stora och små sfi-verksamheter i Göteborgs- och Boråsregionen. De olika stegen exemplifieras här utifrån autentiska exempel.

Eftersom de deltagande verksamheterna inom InVäst valt att satsa olika lång tid på projektet har processledarna haft skiftande möjligheter att följa verksamheterna steg för steg. Likaså har ledning och personal haft olika mycket tid för gemensamt arbete. En uppskattning är att det tagit 5-10 månader för lärgrupperna att slutföra hela cykeln vid mer omfattande studier av elevbehoven. Mindre genomgripande processer har förstås tagit kortare tid.

Här är exempel på förutsättningar som rektor/ledningsgrupp kan behöva skapa för att sedan ta sig an de olika stegen i modellen:

- Upprätta en ledningsgrupp som kan diskutera och hitta lösningar tillsammans. Är man ensam rektor kan det vara bra att forma en ledningsgrupp för processen tillsammans med exempelvis förstelärare eller arbetslagsledare.
- Vik regelbundna mötestider för arbetet med modellen i ledningsgruppen.
- Omfördela eller upprätta mötestider så att de räcker till för lärgrupperna som lärarna organiserar sig i. Lärgrupperna behöver tid för att producera material tillsammans, diskutera och fatta gemensamma beslut, etc. Det räcker inte med allmänna mötestider.
- Förbered i god tid och på ett tydligt sätt den pedagogiska personalen på att ett utvecklingsarbete är på gång och vilka som kommer att omfattas av arbetet. Ofta minskar upplevelsen av stress om ledningsgruppen samtidigt gör klart vilka mötestider som gäller för arbetet.
- Var som rektor/ledningsgrupp medvetna om era styrkor och svagheter när det gäller pedagogisk kompetens. Har jag som rektor tillräcklig bredd i mina kunskaper om forskning kring elevers lärande för att kunna visa lärarna metoder eller ge läsanvisningar i steg 2 – eller behöver vi extern hjälp, t ex från regionala resurser inom skolutveckling eller från Nationellt centrum för svenska som andraspråk?

Steg 1: Vilka kunskaper och förmågor behöver våra elever utveckla i förhållande till utbildningens mål?

Lärare och studiehandledare har för det mesta en god bild av vad deras elever behöver för att lyckas i sfi-studierna. Däremot är det långt ifrån självklart att behoven är så väl kartlagda att arbetslag kan nå en samsyn och gemensamma beslut kring vad de behöver göra och lära sig mer om för att möta elevbehoven. Steg ett handlar för rektor/skolledare om att motivera lärarna att ta reda på mer om elevernas behov genom t ex djupintervjuer, observationer, statistik, diagnoser eller enkäter. Det handlar om att stötta ett nyfikt förhållningssätt genom att låta lärgrupperna själva resonera och ta beslut om vad det är de vill undersöka – och att samtidigt ställa krav på att besluten är välgrundade och vägda mot utbildningens mål. Lärarna ska visa så tydliga underlag, evidens, som möjligt för de elevbehov som föreligger – och utforska det underlaget noga inför fortsättningen av arbetet. De elevbehov som lärgrupperna väljer att arbeta med blir deras *s k lärobjekt*.

Här är exempel på viktiga beslut och ageranden från ledning eller processledare i det här steget:

- Kommunikerat beslut om processen och valet av modell.
- Avsatt mötestid då lärgrupperna ska ta form. Be personalen organisera sig utifrån de behov de ser hos gemensamma elever, exempelvis utifrån studieväg. Be varje lärgrupp formulera tänkbara elevbehov som ska undersökas ytterligare genom evidens.
- Handledning med varje lärgrupp för att hjälpa dem att välja en vettig metod för att söka evidens. En del lärgrupper behöver hjälp med att framställa bra intervjufrågor, diagnosunderlag eller enkäter, exempelvis. Andra lärgrupper kan nöja sig med att studera statistik från nationella prov och utifrån det ringa in elevbehov.
- Stöttning och koll på hur det går för varje lärgrupp och hur de ligger till tidsmässigt. Rektor/skolledare sätter upp deadline för lärgrupperna och samlar slutligen in dokumentation t ex via mail. Här är exempel på instruktion till lärgrupperna från rektor:

"Senast efter det pedagogiska mötet nästa torsdag behöver jag ett mail från varje lärgrupp med svar på följande frågor:

- *Vilket elevbehov har ni i er lärgrupp kommit överens om att fokusera på? Kommentera gärna om ni väljer mellan flera tänkbara elevbehov och om det har varit lätt eller svårt att enas. Skriv färdigt meningen: "Våra elever behöver lära sig/förstå..."*
- *Hur kan ni förankra det i utbildningens mål? Ge exempel på citat från läroplan eller kursplan som stödjer ert val.*
- *Vilket underlag har ni tagit fram för att visa att det elevbehov ni beskriver verkligen föreligger? Om ni inte hunnit ta fram underlag: hur tänker ni fram det och vilken tidsplan har ni för det?"*

För rektor/skolledning blir lärarnas evidens en viktig del i kvalitetsarbetet. När lärarna visar på ett tydligt sätt vad eleverna behöver så får rektor en tydligare bild av vad undervisningen behöver fokusera på och vad som behöver följas upp i pedagogiska samtal och utvecklingssamtal. Det är viktigt att tydliggöra för den pedagogiska personalen att det finns en samsyn i organisationen kring att fokusera på elevernas behov. Evidens kan vara lätt eller svårt för lärarna att ta fram och det är viktigt att rektor/skolledning tillsammans med processledaren har idéer om hur lärarna kan gå till väga.

Här följer exempel på underlag som rektor/skolledare hämtat in från lärgrupper inom arbetslag som deltagit i InVäst-processer:

Lärgrupp A:

Lärobject/elevbehov: Skriftlig produktion. Våra elever behöver lära sig metoder för att utveckla sitt skrivande/att skriva anpassat till olika situationer. De behöver förstå skrivandets roll i svenskt arbetsliv och vardagsliv för att öka sin motivation.

Förankring i styrdokument: Text ur kursplanens kunskapskrav för skriftlig produktion, kurs C: "Eleven kan skriva enkla texter, med viss anpassning till syfte och mottagare, för att kommunicera i vanliga situationer i vardags-, samhälls-, studie- och arbetsliv."

Evidens:

- Statistik från nationella prov tillbaka i tiden visar att skrivdelen är det som våra elever oftast misslyckas med. Vi ska titta mer detaljerat på bedömningsprotokollen till provet och på elevernas texter för att ta reda på mer om vad som är själva problemen.
- Djupintervju med ett litet antal elever för att ta reda på hur de använder skrivandet i sin vardag, vilka behov de ser av att kunna skriva, när de tycker det går bra/är svårt etc. Flera av eleverna skriver i liten omfattning i sin vardag och ser inte så stort behov av det och då blir motivationen inte så hög. En del vet inte riktigt hur de ska använda lärarens feedback för att utveckla sina texter.
- Observation av hur eleverna går till väga när de skriver och hur de uppfattar lärarens feedback på skrivandet. Vi ska be att få sitta med några elever då de får tillbaka texter med feedback och se hur de agerar/samtala om hur de uppfattar lärarens kommentarer.

Lärgrupp B:

Lärobject/elevbehov: Integration i situationer utanför skolmiljön. Eleverna behöver lära sig hur de kan uttrycka sig, förstå och interagera med andra muntligt i samband med exempelvis praktik och vid studiebesök.

Förankring i styrdokument: "Utgångspunkten för bedömningen ska vara elevens förmåga att använda det svenska språket på ett begripligt sätt i olika syften i vardags-, samhälls- och arbetsliv samt fortsatta studier."

"Eleven väljer och använder på ett **ändamålsenligt** sätt olika strategier för att förbättra kommunikationen."

Ur kursplanen.

Evidens:

- Grupppintervju där eleverna får uttrycka vad de klarar och tycker är svårt i autentiska möten t ex på arbetsplatser. Där kan de också ge exempel på vilka situationer de känner behov av att träna på.
- Observation: Genom rollspel som är så autentiska och nära elevernas vardag som möjligt försöker vi se vad några elever klarar och inte klarar och ta reda på vad de kan behöva träna på i olika situationer. Ev ber vi att få observera elever på praktikplatsen el på studiebesök också.

Lärgrupp C:

Lärobjekt: Muntlig interaktion i vardagliga situationer. Eleverna behöver övervinna talängslan och hitta arenor för att tala svenska utanför klassrummet. De behöver bygga upp sitt muntliga förråd av ord och fraser och strategier för att klara av situationer när ordförrådet brister.

Förankring i styrdokument: Ur kursplanen för kurs B "Eleven kan med stöd kommunicera med ett enkelt språk och med hjälp av gester i vanliga situationer i vardagslivet." Ur inledningen av kursplanen "Genom undervisningen i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare ska eleven ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att tala, samtala, läsa, lyssna och förstå svenska i olika sammanhang, sin förmåga att anpassa språket till olika mottagare och situationer, ett gott uttal.

Evidens: Observation. Lärarna visar filmer med så autentiska dialoger som möjligt i exempelvis en vårdsituation och ber sedan eleverna visa hur de skulle uttrycka sig muntligt i dessa situationer. Lärarna observerar vad eleverna klarar och inte klarar i situationen och antecknar exempelvis om ordförråd och meningsbyggnad behöver utvecklas, om eleven uttrycker att hen brukar bli orolig och nervös i såna här talsituationer, osv. Vi kollar också om det finns skillnader mellan kvinnor och män i våra klasser.

Lärgruppen tar själva beslut om vilka behov de vill utforska, men många lärgrupper i InVäst har behövt stöttning för att ta fram evidens som stärker deras val. Att visa på en koppling till utbildningens mål i läroplan eller kursplan brukar gå lätt, men det kan vara på sin plats att påminna om läroplanens roll och de utbildningsmål som kommuniceras där, t ex kring digital kompetens, kritiskt förhållningssätt och jämställdhet.

En möjlig utmaning för rektor/skolledning under steg 1 kan vara att samtidigt stötta och kritiskt granska de lärobjekt/elevbehov lärgrupperna väljer att fokusera på. Det kan finnas risk för att den pedagogiska personalen fokuserar på andra behov än elevbehov. Exempelvis kan lärare se behov av att utveckla en lärplattform eller vilja ta fram lokala förenklade beskrivningar av kursplaner. Sådana behov behöver förstås tas på allvar, men i steg 1 enligt Timperleys modell behöver behoven vara elevernas, inte lärarnas. En lärplattform kan däremot diskuteras och problematiseras i steg 2 där lärarna ser över sina egna behov i förhållande till de inringade elevbehoven. Frågan blir då om forskningen ger tillräckligt stöd för att det är just detta som hjälper eleverna mest effektivt.

Inom InVäst har processledarna använt ett par stödfraser för att hjälpa lärgrupperna att formulera sina lärobjekt utifrån ett elevperspektiv:

"Våra elever behöver lära sig (att)..."

"Våra elever behöver förstå ..."

En annan risk när det gäller steg 1 är att lärgrupper lägger mycket tid på att ta fram underlag som inte ger särskilt mycket evidens och som är svåra att dra slutsatser av. Många lärgrupper har framställt egna enkäter till sina elever. Enkäter är dock inte lätta att ta fram och i synnerhet inte för elever som inte är vana vid utvärderingar eller möjligen är orienterade på att svara "rätt" snarare än ha ett kritiskt förhållningssätt till sin utbildning. De bygger ofta felaktigt på att lärare och elever har en samsyn om vad som är "bra". Mer om

faror och möjligheter med enkät jämfört med exempelvis fokusgruppsintervju finns att läsa i *Boken om sfi* av Fredrik Harstad och Jenny Hostetter. Erfarenheterna från InVäst visar att observationer ofta ger lärarna ett bättre underlag för att se behov av eget lärande och fatta beslut om förändringar i undervisningen.

Redan vid steg 1 är det viktigt att tänka på att effekten av den förändrade undervisningen ska utvärderas efter en tid. Då kan i synnerhet observationer, intervjuer och diagnostiska test användas omigen. Även om det är troligt att elever kommit och gått i mellantiden kan en jämförelse mellan utfallen ge en bild av hur undervisningen i steg 3 har resulterat i för effekt på elevernas lärande. Klarar de sig bättre nu? Hur har de upplevt förändringarna i undervisningen? Hur ser eleverna på sitt eget lärande under den tid ni arbetat med Timperley-modellen?

Här är en lista med exempel på elevbehov/lärandeobjekt som arbetslag/lärgrupper kartlagt och utforskat som grund för att förändra och förbättra undervisningen inom InVäst:

- Skriftlig produktion
- Elevautonomi/studieteknik
- Muntlig produktion/interaktion
- Kommunikation och integration i möte med arbetsmarknad och övrigt samhälle
- Att agera på lärarens feedback för att utveckla sitt skrivande
- Att uppfatta kursmålen
- Hörförståelse
- Ordinlärning
- Läsförståelse

Steg 2: Vad behöver vi som lärare lära oss eller göra mer av för att möta elevernas behov?

Om lärgruppen har gjort ett grundligt och nyfikt jobb i steg 1 så har de nu en tydlig bild av det elevbehov/läroobjekt som de valt att fokusera på. Då är det frestande att direkt börja planera hur undervisningen ska se ut för att möta det kartlagda elevbehovet. I steg 2 kan ledningen behöva bromsa den planeringen. Nu är det nämligen tid att först och främst se över lärarnas behov av lärande.

För att möta elevernas behov i lärsituationen behöver de flesta arbetslag/lärgrupper lära sig mer, söka nya metoder som fungerar för just det fält lärgruppen har ringat in – eller påminna sig och använda bra befintliga metoder i högre utsträckning. I det kollegiala lärandet gäller det också att komma överens och ta ett gemensamt beslut om hur undervisningen ska utformas för att möta elevbehovet. Annars är det svårt att mäta effekt på ett bredare underlag än en enskild grupp.

I steg 2 spelar det stor roll att processen leds av någon med kunskap om skolforskning och erfarenhet av sfi-undervisning. Kanske behöver en rektor ta hjälp av förstelärare eller externa skolutvecklare.

Här är exempel på viktiga beslut och ageranden från ledning eller processledare i det här steget:

- Handledning med varje lärgrupp vid ett eller flera tillfällen. Vid handledningstillfället beskriver lärgruppen vad de redan gör i nuläget i undervisningen i förhållande till det behov de sett hos sina elever. Ledningsgruppen/handledaren behöver duka upp ett litet smörgåsbord av handfast forskning och beprövad erfarenhet som erbjuder lärgruppen stöd och konkret hjälp, relaterad till just det elevbehov de ska försöka att svara på.
- Läsanvisningar eller lästips till lärgruppen med hänsyn till upplevelse av tid och stress. På mötestider eller kompetensutvecklingstid läser lärarna stödmaterial och teorier i korta texter eller hela böcker, presenterar forskning för varandra och diskuterar möjliga metoder som de kan testa tillsammans för att svara på elevernas behov.
- Om lärarna inte har tid att läsa forskning själva behövs korta teorigenomgångar på mötestiden.
- Tillfälle för lärgrupperna att efterfråga sådana resurser som är nödvändiga för att de ska kunna svara på elevbehoven. Skolledaren får ta emot önskemålen och förhålla sig till möjliga kostnader. Litteratur kan behöva köpas in. Kompetensutveckling kan vara nödvändig, t ex för att filma i undervisningssyfte. Appar kan efterfrågas till skolans läsplattor. Och om lärarna i lärgruppen saknar egna läsplattor eller mobiltelefoner i tjänsten kan det vara ett hinder för undervisning i digital kompetens, exempelvis. Erfarenheter från processer i GR visar att i diskussioner om resurser, prioriteringar och kostnader underlättar det för både arbetslag och skolledning när det finns en samsyn kring målen – när personalens önskemål om inköp motiveras av ett pågående utvecklingsarbete och är övervägt utifrån ett tydligt elevbehov.

Böcker och annat stödmaterial med forskningsanknytning samt beprövad erfarenhet som varit till hjälp inom steg 2 i utvecklingsarbetet av sfi-verksamheterna inom InVäst refereras i olika moduler på Sfiväst (www.sfiväst.se).

Här följer några exempel på källor till gemensamt lärande i steg 2:

Lärgrupp A:

Läroobjekt/elevbehov:

Skriftlig produktion. Våra elever behöver lära sig metoder för att utveckla sitt skrivande/att skriva anpassat till olika situationer. De behöver förstå skrivandets roll i svenskt arbetsliv och vardagsliv för att öka sin motivation.

Gemensamt lärande i steg 2:

Beskrivningar och exempel för att påminna sig cirkelmodellen inom genrepedagogiken, t ex ur Pauline Gibbons *Stärk språket, stärk lärandet*

Jim Cummins 4-fältare, hur man utgår från elevernas kontext och ger stegvis större utmaningar inför skrivuppgifter samt exempel på det ur Harstad/Hostetters *Boken om sfi*.

Exempel på feedback som aktiverar och motiverar eleverna, t ex ur Dylan Williams texter om nyckelstrategi 3.

Regionala exempel på hur arbetslag arbetat med feedback, t ex med hjälp av rättningsnyckel.

Lärgrupp B:

Lärobjekt/elevbehov: Integration i situationer utanför skolmiljön. Eleverna behöver lära sig hur de kan uttrycka sig, förstå och interagera med andra muntligt i samband med exempelvis praktik och vid studiebesök.

Gemensamt lärande i steg 2:

Utdrag ur *Att hantera praktiken. Om sfi-studerandes möjligheter till interaktion och lärande på praktikplatser*, Karin Sandwall

Filmer och rapport från Nationellt centrum samarbete med Yfi,

http://www.andrasprak.su.se/polopoly_fs/1.382792.1524165322!/menu/standard/file/Dida ktisk%20modell%20YFI%20NC.pdf

Lärgrupp C:

Lärobjekt: Muntlig interaktion i vardagliga situationer. Eleverna behöver övervinna talängslan och hitta arenor för att tala svenska utanför klassrummet. De behöver bygga upp sitt muntliga förråd av ord och fraser och strategier för att klara av situationer när ordförrådet brister.

Gemensamt lärande i steg 2:

Kapitel om tal i klassrummet, om lärande dialog elev-lärare samt i interaktion mellan elever, ur Pauline Gibbons *Stärk språket, stärk lärandet*

Filmer från Världen&vi, ABF Vux i Göteborg, där personalen producerat filmade dialoger

utifrån elevers önskemål om talsituationer: <http://www.varldenochvi.se/till-filmerna.html>

Steg 3: Vilka gemensamma beslut tar vi om förändringar i undervisningen utifrån elevbehovet? Vilka nya erfarenheter av lärande ska vi ge eleverna?

I steg 3 tar lärarna beslut om vilka förändringar de ska genomföra i undervisningen utifrån de kartlagda elevbehoven och utifrån den forskning gruppen fördjupat sig i. Beslutet behöver tas gemensamt i lärgruppen och det behöver också finnas en tidsplan och en idé om hur effekten av de genomförda förändringarna ska följas och mätas, se steg 4. Det mest centrala i det här steget är att inte tappa fokus på eleverna. Det är inte i sig intressant att lärgruppen genomför förändringar. Det intressanta är i vilken mån *elevernas lärande påverkas* av lärgruppens förändrade undervisning. Helen Timperley uttrycker att eleverna i steg 3 ska få "nya erfarenheter av lärande".

Här är exempel på viktiga beslut och ageranden från ledning eller processledare i det här steget:

- Stöttning till lärgruppen i processen att komma överens om vilka förändringar som ska genomföras. Är alla med på beslutet? Vad behöver göras gemensamt och vilken frihet har varje lärare att lägga upp undervisningen på ett eget sätt när lärgruppen ska mäta resultat?
- Hjälp med att formulera beslutet. Ett enkelt sätt är att sätta upp ett datum då lärgruppen ska formulera sitt gemensamma beslut i ett tydligt mail samt ange källor i forskning och beprövad erfarenhet som grund för sitt beslut. Sådant underlag är såklart betydelsefullt i en beskrivning av verksamhetens kvalitetsarbete.
- Hjälp med att sätta och följa upp tidsplanen. Hur lång tid som ska förflyta från beslutet om förändringar till effektmätningen i steg 4 beror på vad det är för typ av förändringar som ska genomföras. Andra aspekter spelar också roll, t ex kan det vara smart att mäta effekt ofta eller efter kort tid med elever på studieväg 3 som vanligen har kort lärsträcka, medan lärgrupper på studieväg 1 kan behöva längre startsträcka för att genomföra förändringar, förklara studietekniken och sammanhanget för eleverna och så vidare.

Här följer en kortfattad lista med exempel på beslut som lärgrupper tagit i steg 3 inom våra regioner:

- Att i dialog med eleverna forma rollspel som stöttning till eleverna inför att klara muntliga krav i sin vardag och utgå från filmer för att tydliggöra lärandemål för elevernas muntliga produktion.
- Att använda rättningsnyckel som detektivarbete och låta eleverna interagera i grupper för att förbättra sina texter.
- Att bilda studiegrupper inom klasserna där eleverna med stöttning av lärare kan handleda varandra på modersmål i digitala moment, t ex att smsa eller skriva mail på telefonen.
- Att stötta de kvinnor i klasserna som utanför skolan lever språkligt isolerade från svenskan genom att kartlägga möjliga arenor för språkträning och träna dem att komma över talängslan och ovana genom rollspel och stöttande elev-lärardialog.

Steg 4: Vilken effekt har vårt nya agerande haft på våra elevers resultat?

Steg 4 är lätt att ta för en del lärgrupper, svårare för andra. Möjligheten att mäta effekt i elevernas lärande underlättas om lärgruppen gjorde ett gediget arbete med att kartlägga elevbehoven i steg 1. I en del fall kan samma observation eller test göras igen med elever som deltagit under hela processen. Om omsättningen av elever i gruppen – eller omsättningen av lärare i arbetslaget – är stor blir det svårare att mäta effekt. Det är ändå viktigt för det kollegiala lärandet att det finns en strävan efter att följa elevernas lärande och mäta det i möjligaste mån.

I det här steget behöver ledningen först och främst följa upp att lärgrupperna genomför effektmätning i lämplig form. Om andra metoder är svåra kan en väg vara att intervjua ett antal elever och ställa frågor kring hur de har upplevt förändringarna i undervisningen samt be dem utvärdera sitt eget lärande. Ofta går det att påvisa lärande på fler sätt, t ex genom observationer eller test.Handledning kan behövas för lärgrupperna inför valet av metod om den inte är självskriven. Redovisning av arbetet med modellen samt effekterna i elevernas lärande kan göras genom erfarenhetsutbyte mellan de olika lärgrupperna, genom ppt-presentationer och/eller rapporter.

Länkar:

- Fördjupad läsning om Helen Timperleys principer för professionellt lärande i skolan:
<http://kvutis.se/wp-content/uploads/2014/05/Forskning-i-korthet-2013-1.pdf>
- Skolverkets stödmaterial för systematiskt kvalitetsarbete inom olika skolformer:
<https://www.skolverket.se/skolutveckling/leda-och-organisera-skolan/systematiskt-arbete-i-skola-och-forskola>
- Karin Sandwalls doktorsavhandling Att hantera praktiken:
https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/32029/1/gupea_2077_32029_1.pdf

